

LOVSEKRETARIATET

NOTAT

OM VISSER SPØRGSMÅL VEDRØRENDE MISTILLID TIL EN FAGMINISTER

Sammenfatning:

Notatet indeholder en beskrivelse af regler og praksis ved Folketingets udtalelse af mistillid til en fagminister.

2. maj 2016

Ref.: 15-001086

Indhold:

Karen Jørgensen/Ole Ø.
Christiansen

Om udtalelse af mistillid:

I medfør af grundlovens § 15, stk. 1, kan ingen minister forblive i sit embede, efter at Folketinget har udtalt sin mistillid til ham. Ifølge stk. 2, 1. pkt., i samme paragraf skal statsministeren begære ministeriets afsked, hvis Folketinget udtaler sin mistillid til statsministeren, medmindre nyvalg udskrives. Bestemmelsen blev indsat med 1953-grundloven. Den såkaldt negative parlamentarisme blev hermed endeligt fastslået som gældende ret, idet princippet dog antages at have været en del af gældende dansk forfatningsret siden dannelsen af den første parlamentariske regering i 1901.

I situationer, hvor et mistillidsvotum har kunnet forventes at samle et flertal, har mange ministre valgt selv at træde tilbage (eller er blevet afskediget af statsministeren). Det er dog først ved vedtagelsen af et mistillidsvotum i Folketingssalen, at ministeren forpligtes til at træde tilbage.

Et egentligt mistillidsforslag vil normalt have form af et forslag til vedtagelse. Indtil midten af 70'erne kunne der fremsættes vedtagelsesforslag (indtil 1998 kaldet motiveret dagsorden) også under forhandlingerne om et lovforslag.

I dag kan der kun fremsættes forslag til vedtagelse under en forespørgselsdebat eller åbningsdebatten. Normalt kan en forespørgsel hurtigst komme til behandling efter reglerne om hasteforespørgsler, som blev indført med folketingsbeslutning nr. 167 i juni 2007. Hvis et ønske om en hasteforespørgsel støttes af en bredere kreds af partier kan forhandlingen afvikles den følgende onsdag, når anmodning herom er modtaget senest kl. 14 den 4. hverdag forinden (normalt torsdag), således som det skete i den aktuelle sag.

En anden mulighed er, at 72 medlemmer i medfør af grundlovens § 39 anmoder Folketingets formand om at indkalde til møde med angivelse af dagsorden. Bestemmelsen er endnu aldrig blevet anvendt.

Relevant litteratur:

Om mistillid:

Emnet er behandlet udførligt i den statsretlige litteratur, se f.eks.

- Jørgen Albæk Jensens kommentar i grundlovens § 15 i den kommenterede grundlov, 2. udgave fra 2006.